

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Autor: Marek Řízek

Titul: *Potyčky a ozbrojené srážky Prusů s obyvatelstvem východních Čech za války 1866*

Rok: 2018

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hutečka, Ph.D.

Oponent: Mgr. Vojtěch Kessler, Ph.D.

1) Volba tématu, originalita, přínos práce

Předkládaná bakalářská práce v sobě skrývá zajímavý potenciál. Nejen v názvu, ale zejména v abstraktu se představuje jako ambiciózní text. Problematika války roku 1866 patří mezi akademickými historiky dlouhodobě k přehlíženým tématům. Na vině je patrně obecně špatná pověst vojenské historie jako takové. Každá nová práce v dané tematice by tak měla být vítána.

Zklamání však způsobí zjištění, že autor se neseznámil s obdobně zaměřenými pracemi, které se buď věnují přímo prusko-rakouské válce roku 1866, nebo případně konflikty jinými, pro české prostředí zejména válkami napoleonskými. Textů, které zpracovávají recepci válečných událostí prostřednictvím soudobých pozorovatelů z řad místních kronikářů, je přitom celá řada. Jejich zohledněním by se pak podařilo autorovi lépe formulovat, v čem je právě jeho text originální, resp. v čem spočívá vlastní přínos práce. Pasáž ze strany 9: „*Ponevadž odborných prací a studií, které se zmiňují o jeho působení za války 1866 je velice málo, tudíž poslední kapitola s názvem Jenerál by mohla být cenným přínosem pro českou historii nebo vojenskou historii,*“ balancuje v těžišti mezi „úsměvná“, „urážlivá“ a „kostrbatá“ natolik, že si jí čtenář prostě nemůže nevšimnout.

Struktura textu je zvolena v podstatě dobře, možná by stálo za zvážení odlehčit pasáže popisující dobový a mezinárodně-politický kontext. Na druhou stranu působí rušivě přílišný skok v narativním toku, kdy je od bitvy u České Skalice ihned přeskočeno k ústupu rakouské armády k Vídní. Pročež „nejhektičtější“ část tažení je vyřešena větou: „*Po bitvě u Hradce Králové 3. 7. 1866 byly rakouské jednotky na všeobecném ústupu přes Moravu k Vídní*“.(s. 20)

Cílem práce mělo být dle slov autora „*zmapovat a přiblížit především na základě pamětních knih, osobních vzpomínek současníků a účastníků střetů různé potyčky a ozbrojené střety obyvatelstva východních Čech s pruskou armádou za války 1866...*“ Tento „cíl“ se mu splnit podařilo, nicméně nad celým textem visí jedno významné „ale!“.

Problém spočívá v práci s prameny. Autor práce bohužel jednostranně využívá ex-post vzniklé vzpomínky jako zdroj informací, na jejichž základě konstruuje historickou skutečnost, aniž by prameny podrobil kritice, například tím, aby je srovnal s jiným typem pramenů (např. úřední akta). Odhlédneme-li od faktu, že při rekonstrukci konfliktních událostí (kterými bezesporu války a ozbrojené střety jsou)

je třeba zohlednit pohled „z obou stran sporu“, zůstaneme nám i tak problematická konstrukce, s níž by se historik neměl smířit. Zvláštností je, že autor si v některých místech textu je nesrovnalostí vědom, nicméně s nimi nepracuje. Tím méně, aby je užil jako argument pro revizi obsahů vzpomínek.

2) Práce s prameny, kritika a interpretace

Jak bylo výše naznačeno, spočívá právě ve využití pramenů hlavní obtíž textu. Na úvod je třeba podotknout, že autor vůbec využívá archivní prameny. Zejména pramenná heuristika je na slušné úrovni. Tato skutečnost je bezesporu největším kladem práce. Důkazem toho, že autor má předpoklady vypracovat se ke kvalitnímu historickému řemeslu. Co by však měl do budoucna odstranit, je citování pasáží z pramene skrze sekundární literaturu (např. s. 18). Citoval bych buď původní pramen, nebo edici.

Jen bych podotkl, že „Státní okresní archiv XY“ je oficiální název instituce a měl by se psát s velkým „S“ na počátku. (s. 8). Nepatřičně také působí synekdochické využívání názvů lokalit pro daný archiv („knihy jsou... přístupné kromě Dobrušky“, s. 8).

Problém nastává při kritice pramenů. Opět na stránce 8 autor píše, že vzpomínky líčí skutečnost „objektivně“. A v tomto bodě nastává značná obtíž. Uvědomuje si autor textů prostý fakt, že to, co napsal kronikář (někdy i s odstupem několika desetiletí!) je POUZE jeho pohled, jeho interpretace skutečnosti? A odtaženo od jakéhokoli postmoderního konstruktivistického teoretizování, že to zkrátka „nemusí být pravdou“? Na stránce 29 k tomu dodává „Která výpověď se nám může zdát pravdivější, nechť si každý sám udělá obrázek.“ Je práce historika skutečně třídit prameny podle „pravdivosti“? Lze to vůbec?

Na několik místech textu je autor práce doslova „dohnán“ svou vlastní chybnou premisou „věřit nalezeným pramenům“. Například na stránce 45: „*Co se týče ztrát po boji, můžeme s údivem bezpečně konstatovat, že na straně povstalců si noční boj nevyžádal ani jednoho padlého.*“ Nepřijde autorovi tento údaj zarážející? Zejména tehdy, když o několik řádků výše parafrázuje tentýž pramen slovy „Prusové spustili na překvapené povstalce svoji rychlopalbu, která je doslova přibila k zemi“.

Nerad bych nyní řešil validitu jednotlivých tvrzení. O tom níže. Spíše jsem chtěl poukázat na důsledky chybného přístupu k prameni. Ten totiž autora ve výsledku přivádí k chybné konstrukci událostí v podobě téměř „partyzánské války“. Hovoří se o „povstaleckých základnách“ (s. 22), či o vznikajícím systému obrany obcí. Velmi nerad беру autorovi práce iluze, ale tento jeho výsledný obraz je mírně řečeno „přitažený za vlasy“. V tomto ohledu je asi nejsymptomatictější tvrzení ze strany 49: „*Pruský velitel oddílu nakonec po zjištění situace v obci rozkázal obrátit zpět do Skalice a prý měl prohlásit, že i kdyby měl 4000 vojáků, tak do toho hnízda nevkročí.*“ Kdyby toto tvrzení bylo užito pro diskurzivní rozbor jazyka místních kronik s cílem identifikovat hyperbolu, prosím. Ale zde je integrální součástí popisu domnělé skutečnosti. Zejména by znalci vojenské historie, tím spíše znalci války 1866, přišlo úsměvné

srovnání, co lze dokázat s šesti neúplnými prapory gardy na chlumském návrší, proti dvěma postupujícím sborům rakouských záloh v porovnání s pacifikací (pomocí oněch 4000 vojáků) obce, mající několik stovek obyvatel, včetně žen a dětí.

K drobnějším problémům v otázkách pramenů bych dodal jev na stránce 19, kde autor uvádí (bohužel bez citování zdroje), že se pruský lid obával vpádu rakouských armád do Slezska. Pro takové silné tvrzení je nutné zdroj uvést. Byť tvrzení samotné nerozporuji!

3) Práce se sekundární literaturou

Problém bakalářské práce je částečně i ve výběru sekundární literatury, byť z něj v tomto případě neplynou takové důsledky. Kladně hodnotím užití práce Ivana Šedivého a Marie (Šedivé-)Koldinské. Méně však problematický spis Karla Richtera „Třeba [i] železem a krví“ a dalších textů, které by bylo vhodnější zařadit spíše mezi literaturu faktu. Zvláštností je, že nebyla využita žádná práce cizojazyčná. Vždyť o popisovaných událostech byly sepsány stovky titulů detailní německojazyčné literatury. Využití prací Zdeňka Jánského kvituji, ale stále se jedná o kompilační texty. Pokud autor chtěl najít nové pohledy prostřednictvím revize událostí za pomocí místních kronik, měl tyto události konfrontovat s literaturou podrobnější.

A jen drobnost na závěr této části posudku: Luboš Taraba, nikoli Tabara.

Mimoходом v úvodní části nejsou vůbec použity poznámky pod čarou. Není to nutné, ale v případech, kdy se posléze v textu již o zmiňovaných jevech nehovoří, či se zmiňovaná sekundární literatura nevyužívá, by patrně bylo na místě poznámky do úvodu umístit.

Dále bych podotkl, že pro exaktní data (například přesné číselné údaje) není vhodné citovat literaturu faktu (s. 14, pozn. č. 13).

Problematické jsou zejména ty části textu, kde autor uvádí obecnější tvrzení (například při popisu dobového kontextu). Tím, že autor tyto pasáže necituje a velmi často v nich vytváří chyby. Některé by se daly shrnout pod „nevhodný diskurz“. Chvillemi, jakoby autor promlouval českým, nacionálně vyhraněným pohledem z období bezprostředně po roce 1918. Například není možné při prostém popisu dobové skutečnosti z roku 1866 užít obrátů: „[češi] bojují a podporují ty, kteří je chtěli dříve obrátit na katolickou víru, vzpomeňme na Bílou Horu, dále na popravu sedmadvaceti českých pánů, rytířů a měšťanů a silnou centralizaci moci Vídně.“

Obrat „nenávidění Habsburkové“ je pro rok 1866 skutečně nonsensem (s. 26). Tady se autor přidržuje diskurzu po roce 1918.

Stejně tak selhává autorova konstrukce toho, co „dělají“ Prusové (opět podotýkám, že bez jakékoli citace zahraničního (přeneseně pruského) pramene či literatury). „Právě na to Prusové vsází, na otázku víry, na otázku habsburského útlaku. V tom jim pomáhají někteří čeští exulanti, jako například radikální demokrat J. V. Frič žijící od roku 1859 v německé emigraci.“ Toto je naprostý ahistorický nesmysl. Fričovy či Kotíkovy aktivity byly irelevantní marginalitou.

Při popisu rakouských vnitropolitických poměrů té doby dochází k deformovanému a zmatečnému popisu: „Nikdo nikoho nenutí přejít na „tu správnou“ víru, kterou je katolická. Rokem 1848 můžeme na Rakousko pohlížet jako na občanský stát, i když cenzura v menší míře pracovala a volební právo nebylo pro všechny.“ (s. 18).

Z drobnějších věcných lapsů:

- 1) Jelačič byl v roce 1849 již polním podmaršálkem, nikoli generálem (s. 11).
- 2) Benátsko bylo integrální součástí habsburské monarchie (s. 13).
- 3) V celém textu je užíváno termínů „Rakousko“ a „Prusko“. Možná by neškodilo v odborném textu, alespoň na úvod uvést oficiální názvy. Tím spíše, že pojem „Rakousko“ je pro rok 1866 ahistorický.
- 4) Při popisu kvalit rakouské armády autor správně vyzdvihl jezdeckvo a dělostřelectvo (s. 12). Nicméně větu bych nezačínal obratem „Jediné složky armády...“, pokud jde o výčet dvou prvků ze tří. Tím třetím byla méně kvalitní pěchota.
- 5) Rakouské armádní sbory měly oficiální číslování římskými číslicemi (viz např. s. 14)
- 6) Obdobně jsou rakouské pluky oficiálně nazývány jako „pěší pluk č. XY“, nikoli XY. pěší pluk“. Řada nezbytně nemusela být souvislá.
- 7) Oponent se také musí ptát, co autor míní obratem „10. zeměbranecký oddíl“ (s. 47).
- 8) Německý spolek neovládli Prusové, nýbrž byl jimi zrušen (s. 14)
- 9) Sedmiletá válka nebyla zahájena vpádem Prusů do Čech, ale Pruskou okupací Saska. (s. 15)
- 10) Robotní povinnost nebyla zrušena v roce 1854, ale v roce 1848 (s. 18)
- 11) V roce 1866 rozhodně neměla obec Krčín „městskou radu“ (s. 28)
- 12) Píseň se jmenuje „Hej, Slované!“, nikoli „Hej Slovane!“
- 13) V Pasáži „Rakušané a Prusové se zde [míněna válka 1864] mohli seznámit se zbraněmi a taktikou spojence, což zvláště pomohlo Prusku pro budoucí ozbrojený konflikt se svým zatím spojencem. Rakušané zde poprvé viděli účinky rychlopalby pruské nové pušky zadovky-jehlovky od pruského konstruktéra Nicolause Dreyseho, která se oproti rakouské pušce Lorenz model 1854 nabíjela zezadu, a jejíž rychlost palby byla více než dvojnásobná.“ bych spíše zvážil, zda by argumentace neměla být obrácená, tj. pokud osoba A vlastní „tajný trumf“, tak prezentace před osobou B je spíše užitek pro B.
- 14) Pak jen problém u věty, „byl vytvořen tzv. německý spolek pod dominantním vedením a pod ochrannou rukou Rakouska. To se samozřejmě hospodářsky, politicky a vojensky silícímu Prusku zamlouvalo“ (s. 11). Částečná korektura by byla asi možná užitím záporu „Nezamlouvalo“.

4) Metodologie a argumentace

Poměrně obtížné je definovat užití metody práce. Výtky nastíněné v předchozích odstavcích vedou oponenta ke skepsi, jaké metody vlastně byly využity. Chybne

užití pramenů ve své podstatě totiž znemožňuje jakékoli metodologické zakotvení. Tuto skepsi, byť neúmyslně, podtrhuje sám autor zdůvodněním „*Tak nám nezbyvá nic než se pustit do práce*“ (s. 24). Ano, máme pramen a pouštíme se do práce. Ale práce čeho? Analýzy? Komparace? Chybí vlastně obecné kladení otázky a formulování metodiky jako takové. Oponenta zarazila i klišovitá teze „*avšak historie nezná žádné kdyby*“ (s. 41). Zná autor například teoreticko-metodologické koncepty: „*what if*“ historie, kontrafaktuální historie či pre-posterovanou historie?

K metodice po stránce řemeslné jen následující výtku: Na stránce 46 autor uvádí poměrně podrobnou parafrázi zápisu z místní kroniky, jehož obsahem je domnělý výnos pruského korunního prince. Pokud tuto pasáž autor pojímá jako informační, nikoli diskurzivně-analytickou, potom musí nutně zvážit, zda neexistuje někde pramenný podklad k tak závažnému dokumentu!

K této části připojuji pasáž o konkrétních problematických argumentačních konstrukcích:

Oponent se neztotožňuje s autorovým pojmovým instrumentáři vycházející z dialektického materialismu, který ve výsledku ústí k absurdním tezím typu „*prostý lid*“ *se nenechal naivně uchlácholit*. Jen otázka pro autora: Jak by definoval prostý lid? Je to skutečně homogenní entita, která se nějak „*chová*“?

Z toho následně vychází pasáž práce, která dle mého názoru nejvíce „*skřípe*“, ač je očividně nejvíce tvořena vlastními autorovými úvahami a tezemi.

Objevují se v ní pasáže jako: „*selské pozdvižení, které provázela dědičná nenávisť prostých lidí vůči rabujícímu Brandenburkovi, dalo jasně nepříteli najevo, že prostý lid nebude sedět se založenýma rukama v klíně nebo v hospodě u piva a kritizovat až mu Prušáci seberou vůbec všechno, ale že se s puškou, vidlemi a jinou domácí výzbrojí v ruce postaví na odpor* (s. 25)“.

Nebo například: „*Bylo zapotřebí rozhodných činů a uvážlivých jednání neboť jak už jednou člověk vstoupí do rozhodné hry s ohněm, musí tuto nebezpečnou hru nějak všelijak hrát a hlavně dohrát. Nevzdávat se a držet pospolu s ostatními i za cenu svého života, protože v přesvědčeném davu je síla, obrovská síla, se kterou musí počítat i protivník. Proto tento dav musí být silný po stránce morální a psychické, tak i po stránce fyzické*“ (s. 25–26).

Jde o část, která působí spíše jako text náborové kampaně domobrany, než jako seriózní historický text.

Možné, že k tomuto diskurzu dovedlo autora přílišné zahledění do pramenů a do jejich jazyka. Kdyby texty četl kritičtěji a s odstupem, nestalo by se mu například, že do vlastního textu (bez uvedené citace či parafráze, navíc bez uvozovek) napíše obrat jako „*ukrutně mu napráskali*“ (s. 47) Či delší pasáž, z životopisu selského jenerála: „*Jan Voborník se narodil ve Lhotě u Nahořan roku 1841. Již od mládí byl to člověk, který si dokázal přilepšit v penězích hraním karet, až s ním skoro nechtěl nikdo hrát, neboť každé dokázal obehřát.*“ (s. 49).

„*Když 1. srpna procházeli Prusové Bohuslavicemi do Pruska, tentokrát jim místní obyvatelé střelbou nehrozili, protože bylo již příměří*“ (s. 47). Oponent nerozumí této větě. Znamená to, že okupantům se „*hrozí*“ v době války, v době příměří se jim „*nehrozí*“? Autorovo odůvodnění pokulhává.

Následující citace také provokuje k úvahám a diskuzi: *„Závěrem práce lze konstatovat, že tento ozbrojený odpor venkovanů proti především pruským rekvizicím vypukl spontánně hned po prohraných bitvách u Náchoda a České Skalice ze strachu o život a hlavně majetek.“* (s. 51). Nebylo by ze strachu o život a majetek naopak lepší nepouštět se do „guerilly“?

5) Struktura, forma, jazykové zpracování

O struktuře bylo již pojednáno výše. Jazyková forma práce je bohužel na velmi nízké úrovni. Zdá se, jako by text neprošel vůbec žádnou jazykovou korekturou. Kromě značného počtu chyb, které lze považovat za zjevné překlepy, se objevují opakující se chybné konstrukce, chyby v interpunkci a jiné, které poukazují na chybně autorem zafixovaná pravidla. Odhlédneme-li od této formální stránky, selhává autor i ve stylu. Snaží se občas působit odlehčeně a „literárně“, nicméně na nevhodných místech. Obraty působí klišovitě, místy jde o styl vyloženě žurnalistický. Oponenta práce například velmi mrzí, že text je zakončen touto větou: *„A navíc je pozoruhodné, když se i tento sedlák s puškou pustí do hry s ohněm, čímž vystavuje sebe, ale i obec, ve které bydlí riziku největšímu, ani ne hlavně kvůli vlastenectví, ale kvůli ochraně svého majetku a prostředků k živobytí“.*

Zajímavě je pojatá i část „klíčová slova“, v níž jde skutečně o „slova“, nikoli „významy“.

Jednou ze slabin jazykové stránky předložené práce je nadměrné užívání žurnalismů, a klišovitých obrátů, které nejsou vhodné při psaní odborného textu. Například: *„Podívejme se“* (s. 8), *„dostáváme se k...“* ve smyslu zahájení tématu; *„Téma XY v kostce“* coby nadpis kapitoly (s. 11); *„dělala si záľusk“* (s. 13) ve smyslu aspirací Itálie na část území habsburské monarchie; *„se dočteme“* (s. 14) ve smyslu odkázání na další část práce; *„bít se do roztrhání těl“* (s. 15); *„jak se říká, za pět minut dvanáct“* (s. 21); *„takové to...“* (s. 25) při specifikaci; *„toto jsou příběhy obcí, které Prusům přidali [sic] pár vrásek na čele.“* (s. 26); *„...nechtěli nasazovat svůj krk pro slávu pruského krále“*; *„Podívejme se na tuto událost pěkně od začátku“* (s. 41); *„Dostáváme se pomalu k 24. červenci.“* (s. 42); *„vyčenichat“* (s. 50);

Vedle toho oponent kriticky vnímá i naopak zbytečné a rušivé užívání literárního stylu, jehož inspiraci autor hledal patrně v pramenech. Například: *„počaly sužovat“* (s. 8), *„Situace začala se přioštrovat“* (s. 13); *„protože na bojiště to bylo jako by kamenem dohodil“.* (s. 27, 33); *„okoštovat“* (s. 28);

V textu je také nadměrně užíváno ukazovacích zájmen. Až stereotypně se opakuje vazba, kdy réma předchozí věty je v následující větě potvrzeno ukazovacím zájmenem a opakováním.

Jazykové nepřesnosti, nesrovnalosti a rušivá místa v textu:

1) Časté opakování slov i v rámci jedné věty, např.: *„Pro pečlivé bádání je třeba se pečlivě začíst“.* (s. 8); *„Rakušané Prusům zatarasili cesty do Čech a budovali jim do cesty síť“*

polních opevnění“ (s. 17); „pruští vojáci zajatí lidmi v přibyslavských lesích, kteří se zde schovávali před Prusy...“ (s. 27); „obyvatelé obcí nechtěli zbytečně riskovat svůj život a dali se k pasivní spolupráci s Prusy, kteří se koncem srpna dali na zpáteční pochod do Pruska.“ (s. 51)

2) „Výše psané kroniky“ (s. 9) bych patrně upravil na „výše uvedené“, neboť kroniky samy o sobě v textu „psány“ nejsou, jsou pouze zmíněny, tj. jmenovány, uvedeny.

3) „Vítězství se tentokrát od Rakouska odvrátilo“ (s. 11). Nejsm si jist, zda je tato vazba korektní, odvrátit se v tomto případě spíše může štěstí, štěstěna, atd., ale nikoli vítězství samo; obdobně zvláště působí obrat: „...musela před přesilou ustoupit zanechavše za sebou jednoho padlého desátníka Součka“ (s. 19). Čtenář si nutně musí klást otázku, co další Součkové-desátníci; „Každopádně ke střetu nakonec a našťastí nedošlo.“ (s. 29) – zde není spojka „a“ na místě; „...se zaryla do neblahé paměti Prusů jako hlavní hnízdo odporu.“ (s. 34) – neblahý se vztahuje k onomu „zarývání“, nikoli k „paměti“; „chytla ho vášeň pytláka“ (s. 49) – patrně by byla vhodnější vazba „vášeň pro co“, když pominu problematičnost vazby „chytla ho vášeň“

4) Časté změny časů, které na jednu stranu mohou zvýšit dynamiku a čtivost textu, ale někdy působí násilně. Například „Jak se později ukáže...“ (s. 12) – reálně se pro dnešního recipienta tudíž i autora textu „již ukázalo“.

5) Chyby v pádech, zejména při složitých konstrukcích. Například: „palbou neúčinně opětuující pruské dělostřelectvo muselo často rozstřílené ustupovat“ (s. 12).

6) Chyby ve jménech a názvech. Například „labská armáda“ (s. 13) je oficiální název, který se píše s velkým „L“; „Hellmuth von Moltke“ (s. 13) se jmenoval Helmuth; problematické a nejednotné skloňování v predikátech (např. „Herwartha von Bittenfelda“ by bylo vhodnější psát jako „Herwartha von Bittenfeld“; „gardou generála von Gatrigena“ (s. 14) – dotyčný se jmenoval „Hiller“ s predikátem „von Gertringen“ (nikoli Gatrigen);

7) V celém textu (povětšinou obráceně, než by mělo) variuje užívání spojovníků a pomlček.

8) Na více místech se opakuje chybná vazba „obava čeho“, místo „obava z něčeho“ či „obava před něčím“. (např. s. 14, 22); stejně tak je opakovaně chybně vazba „obrátit se na rekvizice“ ve smyslu využití nějakého prostředku (např. s. 24; adekvátně by například bylo „nacistický režim se obrátil na popravu“)

9) Vazba „a právě i toto někteří lidé, kterých se válka dotkla“ v souvislosti s uvedením osob zemřelých na cholera (s. 14) nepůsobí šťastně. Podobně nevhodně působí věta „Nemusíme více popisovat, jak se lidem ulevilo, když ta sedm let trvající válka konečně skončila.“ (s. 16). Podobně nevhodně působí i obrat „válečné útrapy se všim všudy“ (s. 17). Stejně je to s kostrbatou větou na s. 21: „Docela zbytečné ztráty na straně civilního obyvatelstva byly díky okrádání mrtvých po bitvě nebo někteří jen toužili mít něco z bojiště na památku, především zbraně a výstroj.“ Vkrádá se otázka, zda jsou některé „docela nezbytné ztráty na straně civilního obyvatelstva“.

10) vazba „až na nějaké výjimky“ (např. s. 15) ihned čtenáře nutí přemýšlet „jaké“. Není-li tato skutečnost dále uváděna ani rozvíjena, volil bych spíše užití obratu „až na malé...až na nepatrné výjimky“. Tímto je případná další úvaha nad zmíněnými

výjimkami marginalizována samotným pisatelem; obrat: „se raději nezmohli na odpor“ evokuje možnost vlastní vůle (rád x nerad), „nezmoci se na odpor“ je však determinováno objektivní skutečností, nikoli vůlí subjektu; „Za neuposlechnutí hrozí obci návštěva“ (s. 36) je také nemístný eufemismus

11) často chybné užívání čárek. Například: „Mělo to, ale neblahé důsledky...“ (s. 17); „Pruská setnina pak, ale také nastoupila...“ (s. 29)

12) některé složité větné konstrukce ztrácejí na srozumitelnosti. Například: „Na jednu stranu je paradoxní, že Češi nakonec bojují za Němce nebo-li nekvašené Němce, jak o nich Rakušanech mluví Prusové proti Němcům, ale kvašeným, čili Prusům.“ [citováno doslovně] (s. 17); „Jenomže aby ihned vyrazili na pomoc svým sousedům, tak váhali, jestli se mají pouštět do nebezpečné akce.“ (s. 31); „raději novoměští [sic] uposlechli a výše uvedené potraviny jim přinesli, přesto se jim to velice nezamlouvalo a i sami Prusové se začali cítit ve městě poněkud stísněni ozbrojeným obyvatelstvem z Krčína,“ (s. 42); „Těsně před válkou provozoval hostinec ve Lhotě, kde když se válka vyvíjela nepříznivě pro Rakousko, se domlouval se sedláky“ (s. 49); „Některé obce raději nekladli [sic] odpor vůči rekvizicím, avšak některé ne.“ (s. 51)

13) „několika_tisícový“ se píše dohromady (s. 22), stejně tak jako valná většina autorem špatně napsaných spřežek (ne jen; za nedlouho; pro vždy); kolísá užívání zkratky „č. p.“, resp. „čp.“

14) armáda postupuje do „nitra Čech“ nikoli do „vnitru Čech“ (s. 24); „vymlácet okna“ (s. 35) též není správně česky.

15) Poměrně často dochází k chybnému (či nevhodnému) pořádku slov ve větě. Například: „Když se však... přičítala rakouská posila..., tak bleskurychle Prusové naskočili na koně a tryskem uháněli pryč“ (s. 28); či „Ve městě část husarů zůstala až do večera, kdy odklusala do Dobrušky. [v tomto případě není „ve městě“ zdůrazněný větný člen]“ (s. 28); „jen jeden kuň pod husarem palbou klesl“ (s. 35); „Jejich obávali se marně“ (s. 36) – zde patrně ve smyslu „jich“, i když ani to neodpovídá kontextu; „urazili zámek od skladu zbraní a jimi se vyzbrojili“ (s. 43);

16) Na stránce 29 se hovoří o osobě jménem A. Venclík způsobem, jako by již byl v předchozím textu představen. Dotyčné pasáže byly nakonec ale patrně smazány.

17) Občas se objevuje nevhodné užití sloves, která se pojí s různými předložkami, resp. vyžadují různé pády předmětů. Například: „chytat a střílet po volně se pobíhající drůbeži“ (s. 35).

6) Závěr a návrhy na diskusi k obhajobě

Přes nastíněné nedostatky práci doporučuji k obhajobě. Velmi bych si přál, aby autor mé výtky nebral jako „ponižování“ či nemístnou hyperkritičnost. Aby je spíše vnímal jako pojmenování toho, co se nepodařilo. To je totiž prvním krokem k případnému zlepšování.

Ač to nebývá zvykem, uvádím zde seznam možných námětů k diskusi při obhajobě:

1) Na stránce 15 autor správně rozporuje domnělý panovníkův výrok o tom, že nadcházející střetnutí je válkou „bratřů s bratry“. Nicméně panovník jistě toto tvrzení

neuevedl, protože by „*neuvážil*“, že monarchie je složena hned z několika národů, jak je uvedeno v práci. Proč tomu tedy bylo?

2) Na stránce 15 autor zmiňuje ztrátu Slezska. Marie Terezie prý přišla o „výrobní základnu“. Základnu čeho?

3) Na stránce 26 autor uvádí „*okresní hejtmani v nechtěných službách*“. Co si máme představit pod pojmem „nechtěná služba“? Nebylo to spíše tak, že okresní hejtmané, coby nejnižší instance politické správy v dané oblasti, se zkrátka snažili, aby vše probíhalo v maximálně standardních kolejích, včetně rozhodnutí, která jsou nepopulární i v době míru? A není snazší se, coby člověk, který za danou oblast zodpovídá s okupantem slušně a rozumně domluvit – a případně spolupracovat, zejména pokud je vidina brzkého ukončení okupace?

4) Na mnoha místech autor argumentuje větší bojechtivostí „*prostého lidu*“ oproti pruským okupantům v důsledku faktu, že druzí byli „otcové dětí od rodin“. Nabízí se otázka, zda i prostý lid není (částečně) tvořen „otci od rodin“. A jak to bylo vůbec s vojenskou službou v rakouské a pruské armádě? Mohl pruský či rakouský voják mít rodinu?

5) Jedna z hlavních výše zmíněných výtek je neschopnost vnímat obsah pramene jako subjektivní výpověď. Buď například na s. 29 sám autor uvádí: „*Tak nám to aspoň vypráví Pamětní kniha městyse Krčín, avšak Zdeněk Jánský ve své knize Bitva u Náchoda v roce 1866 uvádí jiný průběh krčínské události.*“ Jak je to tedy? Pamětní kniha lže? Zdeněk Jánský lže? Nebo je to celé složitější?

6) Zvažoval autor, proč se k případnému ozbrojení lidu stavělo velení rakouské armády skepticky? Citují: „*Rakouské vojenské velení však neprojeвило ochotu nasadit tyto poloarmádní jednotky, které by mohli [sic] narušovat zásobování a týl nepřítelů a spolupracovat s armádou. Avšak v samém závěru války dojde ke zformování dobrovolnického sboru setníka Alfréda Vivenota od 35. pěšího pluku, který se svým oddílem, ke kterému se přidají i ozbrojení civilisté, bude přepadávat pruské zásobovací kolony a ničit pruské telegrafy v oblasti Jablonného nad Orlicí.*“ Proč ten rozdílný přístup vůči sedlákům z Českoskalicka a akcím setníka Vivenota?

Ve Vídni dne 17. 7. 2018

Mgr. Vojtěch Kessler, Ph.D.
Historický ústav AV ČR